

Михайло Бурдін,

докт. юрид. наук, професор,
проректор

Харківського національного університету внутрішніх справ

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ І.О. ГРИЦАЙ «МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»¹

Сучасна динаміка державного та суспільного розвитку в Україні висуває нові наукові пріоритети. У таких умовах особливого значення набувають дослідження всієї сукупності чинників, що формують основу демократичної, соціальної, правової держави. Одним із таких чинників виступає питання встановлення гендерної рівності, що є системним, складним, тривалим за часом розвитку політико-правовим та суспільним процесом, який охоплює трансформацію всіх сфер суспільного життя. Необхідність формування сучасних підходів до механізму забезпечення принципу гендерної рівності та вдосконалення його реалізації відповідно до міжнародних стандартів зумовлює надзвичайну актуальність теми дослідження, яке проведено І. Грицай у монографії «Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика».

Висловлюючи повагу до низки авторитетних учених та експертів у сфері гендерної рівності та високо оцінюючи наукову значимість їх творчих напрацювань, автор справедливо вказує на відсутність комплексного дослідження механізму забезпечення принципу гендерної рівності. Тож представлена монографія заповнює вказану прогалину, вдало продовжує наукові розробки для виявлення кращих практик діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства у сфері забезпечення принципу гендерної рівності.

Вказане вище нині має велике значення, оскільки вимоги до країн-кандидатів на вступ до Європейського Союзу, намір про що виявила й Україна, потребують як об'єктивної оцінки сучасного стану механізму забезпечення принципу гендерної рівності щодо таких вимог, так і пошуку ефективних шляхів упровадження позитивного міжнародного досвіду у цій сфері у вітчизняну практику.

Монографія відрізняється масштабністю дослідження, науковою новизною та цінною

інформацією, представленою всебічно та систематизовано. Вигідно виділяє представлену монографію конструктивна умотивована критика порушення принципу гендерної рівності в Україні, професійна вимогливість у питанні створення ефективного механізму забезпечення принципу гендерної рівності.

Слід відзначити вдалий вибір методів дослідження, враховуючи мету і завдання дослідження, що, без сумніву, забезпечило належну обґрунтованість положень та висновків, рекомендацій та пропозицій, сформульованих у монографії. Методологічною основою монографічного дослідження виступили філософські, загальнонаукові, спеціально-наукові та власні методи правознавства.

Також обґрунтованість та достовірність результатів рецензованої монографії І. Грицай підтверджується розширеною нормативно-правовою та емпіричною базою. До того ж автор зверталася до законодавства зарубіжних держав, позитивний досвід яких можна застосувати в Україні.

Науково-теоретичне підґрунтя роботи склали наукові праці з низки суспільних наук (філософії, соціології, історії, психології, педагогіки тощо), у тому числі зарубіжні, однак основою виступили роботи у межах науки теорії держави і права та галузевих юридичних наук: конституційного, адміністративного, кримінального права та ін.

Результати проведеного дослідження, наведені у монографії, можуть бути використані у науково-дослідній сфері, у правотворчій сфері, у правозастосовній діяльності, у навчальному процесі, у діяльності громадських організацій.

Логічно побудованим видається план монографії, відповідно до якого здійснено аналіз – від вивчення теоретичних та методологічних аспектів принципу гендерної рівності (розділ 1) та загальнотеоретичної характеристики механізму забезпечення принципу гендерної рівності та його елементів (розділ 2) до діяльності органів державної влади у сфері забезпечення реалізації принципу гендерної рівності (розділ 3) та вітчизняного і

¹ Грицай І.О. Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика: монографія. Київ: Хай-Тек Прес, 2018. 470 с.

зарубіжного досвіду практики забезпечення реалізації принципу гендерної рівності (розділ 4). Саме така структура дала змогу у повному обсязі та ґрунтовно дослідити як теоретичні, так і практичні проблеми механізму забезпечення принципу гендерної рівності.

Позитивно вплинуло на зміст рецензованої монографії глибоке знання автором конкретних проблем у механізмі забезпечення принципу гендерної рівності та широке використання власних практичних напрацювань.

Обґрунтовано, що системоутворюючими чинниками результативної гендерної політики є: духовно-культурний; політичний; соціальний; економічний; інституційно-структурний; нормативний компоненти.

Практичну цінність мають систематизовані та проаналізовані основні проблеми щодо формування та здійснення державної гендерної політики на рівні регіонів: відсутність показників для реалізації контролю та моніторингу процесу здійснення завдань державної гендерної політики; наявність диспропорції між обласними та районними радами з їх відповідними обласними та районними державними адміністраціями; низька ефективність узгодженості та координації діяльності між органами місцевого самоврядування, місцевими та центральними органами виконавчої влади щодо вироблення та визначення пріоритетів гендерної політики на регіональному рівні; практично неналагоджена горизонтальна комунікація між регіонами та неурядовими організаціями.

Заслужує на позитивну оцінку обґрунтування автором положення щодо необхідності викласти п. 5 ч. 1 ст. 38 (Умови реєстрації кандидатів у депутати у багатомандатному виборчому окрузі) Закону України «Про місцеві вибори» у такій редакції: «5) виборчого списку кандидатів у депутати від місцевої організації партії, який має представляти не менше 30 відсотків загальної кількості кандидатів однієї статі, за формою, затвердженою Центральною виборчою комісією, на паперових носіях, підписаного керівником місцевої організації партії, засвідченого печаткою місцевої організації партії або відповідної організації партії вищого рівня, та в електронному вигляді». Таке формулювання сприятиме уникненню конфліктів між суб'єктами виборчого процесу та забезпечить належне представництво жінок на наступних місцевих виборах в Україні.

Особливий інтерес становлять положення вченого щодо потреби впровадження методики гендерно-орієнтованого бюджету-

вання у програмно-цільовий метод на всіх рівнях урядування, що може істотно сприяти досягненню цілей програмно-цільового методу: забезпеченню прозорості бюджетного процесу, бюджетних коштів і результатів виконання бюджетної програми; оцінюванню та аналізу досягнення поставлених цілей та виконання завдань з огляду на гендерні аспекти; сприянню роботі розпорядників коштів щодо досягнення запланованих результативних показників; підвищенню якості розроблення бюджетної політики, ефективності розподілу і використання бюджетних коштів; інформуванню громадян про хід планування та виконання бюджету з метою їх залучення до процесу ухвалення управлінських рішень.

Науковцем узагальнено, що метою гендерно-правової експертизи є детальний аналіз як проектів нормативно-правових актів, так і чинного законодавства, виявлення прямої чи прихованої (непрямої) дискримінації за ознаками статі, різних стереотипів у поведінці людей, які можуть якимось чином дискримінувати певні групи людей або дискредитувати сам закон. Ця експертиза є дієвим механізмом контролю суспільства над державою.

Монографія містить і низку інших висновків, положень та рекомендацій, що мають теоретико-прикладне значення для практики реалізації принципу гендерної рівності та є важливим внеском вченого у розвиток доктрини науки теорії держави і права.

Окремо доречно звернути увагу на точність мови, лексичне та стилістичне оформлення монографії. Висновки та положення, викладені у роботі, мають завершений та цілісний характер, є взаємопов'язаними.

Резюмуючи вищенаведене, зазначимо, що І. Грицай створено оригінальну наукову концепцію, в якій описані сучасні теоретико-методологічні засади механізму забезпечення принципу гендерної рівності. Монографія є важливим досягненням на шляху розвитку правової науки в Україні. Робота відповідає всім вимогам, встановленим до такого виду робіт. Дослідження є інноваційним, а його результати – затребувані практикою державотворення та суспільного розвитку. Проаналізована робота має стати підґрунтям для нових наукових досліджень у цій сфері. Отже, спроба науковця сформувати універсальне методологічне підґрунтя для дослідження специфіки якісної визначеності механізму забезпечення принципу гендерної рівності та створення його нової моделі цілком вдалася.